

◆ De Gouden Weken

Uitgebreid werkboek voor leerkrachten in het basisonderwijs

Samen werken aan een veilige, hechte en positieve groep

De Gouden Weken • Uitgebreid werkboek

www.lerenmetjufanneke.com

Inhoud

1. De Gouden Weken – Waarom de eerste weken zo belangrijk zijn
2. Groepsvorming – De ontwikkeling van een klasgroep
3. De rol van de leerkracht – Relatie, grenzen en voorbeeldgedrag
4. Kennismaken – Spellen en activiteiten
5. Samenwerken – Opdrachten die kinderen verbinden
6. Groepsafspraken – Van regels naar gezamenlijke waarden
7. Routines – Rust en voorspelbaarheid in de klas
8. Sociale veiligheid – Signalen, preventie en handelen
9. Omgaan met conflicten – Herstellen in plaats van alleen corrigeren
10. Verschillen in de groep – Differentiatie en inclusie
11. Ouderbetrokkenheid – Een goede start met ouders
12. Werkbladen – Direct te gebruiken
13. Kleurplaten – Creatieve verwerking
14. Planning – Een compleet vijfwekenplan
15. Observatie – Checklists en reflectie

1. De Gouden Weken

Waarom investeren?

De eerste weken zetten de toon voor het hele schooljaar. Kinderen leren elkaar kennen, verkennen hun plek in de groep en ervaren welke omgangsvormen in de klas gelden.

Niet alleen gezellig

Groepsvorming is meer dan leuke activiteiten. Het gaat ook om veiligheid, verwachtingen, grenzen, verantwoordelijkheid, samenwerken en erbij horen.

De gouden vraag

Stel jezelf regelmatig de vraag: wat heeft deze groep nu nodig? Soms is dat een spel of verbindende opdracht, soms juist een duidelijke grens, een rustig gesprek of een aangescherpte routine.

2. Groepsvorming

Van individu naar groep

Elke leerling start met eigen ervaringen, temperament, taalvaardigheid en verwachtingen. Erken die verschillen en werk tegelijk bewust toe naar een gezamenlijke “wij”-cultuur.

Wat observeer je?

Kijk naar contact en deelname: wie zoekt anderen op, wie wacht af, wie neemt veel ruimte, wie wordt gekozen, wie staat vaker alleen en wie helpt. Gebruik je observaties om je aanpak bij te sturen.

Groepsrollen

Rollen zoals leider, grappenmaker, helper, stille leerling, bemiddelaar of volger zijn vaak zichtbaar. Rollen zijn niet vast: je kunt ze beïnvloeden door bewust te wisselen in maatjes en samenwerkingen.

3. De rol van de leerkracht

Relatie

Leer namen snel, spreek kinderen persoonlijk aan, toon oprechte belangstelling en benoem gewenst gedrag en positieve bijdragen.

Leiderschap

Warmte en duidelijkheid horen bij elkaar. Heldere grenzen geven houvast en maken voor kinderen zichtbaar wat veilig en wenselijk gedrag is.

Voorbeeldgedrag

Kinderen leren door jouw voorbeeld: luisteren, fouten toegeven, sorry zeggen, verschillen respecteren en opnieuw contact maken na gedoe.

Micro-momenten

Kleine momenten tellen: een begroeting bij de deur, een kort praatje of een vriendelijke blik kan even belangrijk zijn als een geplande activiteit.

6. Groepsafspraken

Van regels naar waarden

Start bij de bedoeling: hoe willen wij dat iedereen zich voelt in onze klas? Vertaal dat daarna naar gedrag dat past bij waarden zoals veiligheid, respect, samen en verantwoordelijkheid.

Maak afspraken zichtbaar

Houd het aantal afspraken beperkt en formuleer ze positief en concreet. Bespreek regelmatig hoe een afspraak eruitziet in de praktijk, met voorbeelden en tegenvoorbeelden.

Oefenen

Een afspraak wordt pas een routine als je die vaak oefent. Speel situaties kort na, doe voor en laat kinderen verschillende oplossingen uitproberen.

7. Routines

Binnenkomen

Een vaste begroeting, een duidelijke jas- en tasroutine en een rustige start beperken onrust en helpen kinderen landen.

Overgangen

Werk met één vast signaal, een korte instructie en een herkenbare volgorde bij wisselingen tussen activiteiten.

Hulp vragen

Leer kinderen hulp vragen op een manier die de groep zo min mogelijk onderbreekt (bijvoorbeeld via een gebaar, maatje of hulpronde).

Afronden

Een vaste afsluiting met opruimen, kort terugkijken en vooruitkijken geeft overzicht en rust.

8. Sociale veiligheid

Preventief werken

Maak vanaf het begin concreet wat respectvol gedrag is. Oefen met luisteren, grenzen aangeven, hulp vragen en hulp bieden.

Signalen

Let op terugtrekgedrag, plotselinge gedragsverandering, veel conflicten, uitsluiting, steeds dezelfde doelwitten of leerlingen die structureel weinig aansluiting vinden.

Handelen

Neem signalen serieus, luister afzonderlijk naar betrokken kinderen en volg de schoolafspraken en protocollen rondom veiligheid.

9. Omgaan met conflicten

Stop – luister – herstel

Stop het gedrag, geef beide kinderen ruimte om te vertellen wat er gebeurde en kijk daarna samen wat nodig is om te herstellen.

Geen wedstrijd

Een conflict hoeft niet te eindigen bij “wie heeft gelijk?”. Belangrijker is dat kinderen verantwoordelijkheid nemen en leren weer contact te maken.

Herstellvragen

Wat gebeurde er? Wat dacht of voelde je? Wie werd geraakt? Wat heb je nodig? Wat kun jij doen om het te herstellen?

10. Verschillen in de groep

Iedereen doet mee

Maak activiteiten haalbaar voor leerlingen die minder taalvaardig zijn, snel overprikkeld raken, verlegen zijn of moeite hebben met sociale situaties.

Taalsteun

Gebruik pictogrammen, voorbeeldzinnen, voordoen, maatjes en korte instructies. Bied meerdere manieren om mee te doen.

Keuze

Geef waar mogelijk keuze: tekenen, praten, bewegen of schrijven. Zo kunnen meer kinderen succesvol aansluiten.

11. Ouderbetrokkenheid

Een goede start

Ouders kennen hun kind goed. Vraag wat helpt bij een nieuwe start, waar het kind blij van wordt en welke informatie belangrijk is voor een goede landing.

Positief contact

Zoek in de eerste weken ook contact als iets goed gaat. Dan ontstaat er niet alleen contact wanneer er een probleem is.

Samen taal geven

Gebruik waar passend dezelfde woorden rond afspraken en sociale veiligheid. Dat helpt kinderen om school- en thuistaal met elkaar te verbinden.

4. Kennismaken & verbinden

1. Naam & gebaar

Noem je naam en maak een eenvoudig gebaar. De groep herhaalt naam en gebaar.

Doel: Namen leren, plezier en veiligheid.

2. Zoek iemand die...

Laat kinderen klasgenoten zoeken bij opdrachten zoals 'heeft een huisdier' of 'houdt van tekenen'.

Doel: Contact maken en drempels verlagen.

3. Drie dingen

In tweetallen vertellen kinderen drie dingen over zichzelf. Daarna stelt ieder zijn/haar partner kort voor.

Doel: Luisteren, onthouden en presenteren.

4. De stille lijn

Laat kinderen zonder te praten in volgorde gaan staan, bijvoorbeeld op geboortemaand.

Doel: Samenwerken zonder woorden.

5. Over de streep

Bij herkenbare uitspraken stappen kinderen over de lijn (alleen als ze dat willen).

Doel: Overeenkomsten ontdekken en verbinding voelen.

6. Complimentenketting

Laat kinderen een concreet compliment geven met: 'Ik vind het fijn aan jou dat...'.

Doel: Positieve aandacht en veilige sfeer.

7. Dezelfde hoek

Geef twee of vier keuzes. Kinderen kiezen een hoek en praten kort met elkaar.

Doel: Nieuwe maatjes en korte gesprekken.

8. Samen één tekening

Maak met de groep één grote tekening, zonder uitwissen en zonder één "baas".

Doel: Samen creëren en ruimte geven.

9. Wie hoort bij mij?

Kinderen zoeken het kaartje dat bij hun kaartje past (bijv. woord-plaatje, som-antwoord).

Doel: Bewegen, samenwerken en contact.

10. Geheime helper

Ieder kind trekt een naam en doet die dag iets kleins en positiefs voor die klasgenoot.

Doel: Omkijken naar elkaar.

11. Menselijke bingo

Maak een bingo met eigenschappen of hobby's. Kinderen zoeken klasgenoten die erbij passen.

Doel: Veel korte, veilige contactmomenten.

12. Klasreporter

In duo's interviewen kinderen elkaar met drie veilige vragen en delen één antwoord met de groep.

Doel: Vraagvaardigheden en luisteren.

13. Ballonnenpraat

Op kaartjes staan luchtige vragen. Kinderen kiezen een kaartje en delen alleen wat ze willen.

Doel: Gespreksvaardigheid en grenzen respecteren.

14. Talentenmarkt

Kinderen tekenen of schrijven iets waar ze goed in zijn en bezoeken elkaars 'kraampjes'.

Doel: Talenten zien en waarderen.

15. Samen bouwen

Groepjes krijgen eenvoudige materialen en één gezamenlijk bouwdoel.

Doel: Samenwerken, rollen en afstemmen.

5. Samenwerken

De brug

Ontwerp met papier en tape een brug die een klein voorwerp kan dragen.

De puzzel zonder woorden

Leg samen een puzzel, zonder te praten.

De toren

Bouw met beperkt materiaal de hoogste toren die stevig blijft staan.

Samen tekenen

Eén kind beschrijft wat er getekend wordt; één kind tekent.

Reflectie

Bespreek kort: wat hielp, wie kreeg ruimte en wat doen we de volgende keer anders?

12. Werkbladen

Mijn klas en ik

Mijn naam: _____

Dit vind ik leuk: _____

Hier ben ik goed in: _____

Dit wil ik leren: _____

In de klas word ik blij van: _____

Dit helpt mij als iets lastig is: _____

Tekening / extra ruimte:

Mijn ideale klas

In een fijne klas...

1. _____

2. _____

3. _____

Zo helpen wij elkaar: _____

Dit wil ik zelf bijdragen: _____

Tekening / extra ruimte:

Mijn talenten

Ik kan goed: _____

Een talent dat anderen misschien nog niet kennen: _____

Ik kan de groep helpen met: _____

Dit wil ik verder oefenen: _____

Tekening / extra ruimte:

Mijn maatje

Mijn maatje heet: _____

Dit hebben wij gemeen: _____

Dit ontdekte ik over mijn maatje: _____

Zo kunnen wij elkaar helpen: _____

Tekening / extra ruimte:

Onze gouden afspraken

Wij willen dat iedereen zich _____

Daarom spreken wij af: _____

Als iemand een fout maakt: _____

Als iemand hulp nodig heeft: _____

Onze belangrijkste afspraak: _____

Tekening / extra ruimte:

Mijn weekreflectie

Dit ging goed: _____

Hier ben ik trots op: _____

Dit vond ik lastig: _____

Dit leerde ik over iemand anders: _____

Volgende week wil ik: _____

Tekening / extra ruimte:

Mijn plek in de groep

Wanneer voel ik mij erbij horen? _____

Met wie werk ik graag samen? _____

Wanneer vind ik samenwerken lastig? _____

Wat kan de leerkracht doen om mij te helpen? _____

Tekening / extra ruimte:

Een conflict oplossen

Wat gebeurde er? _____

Wat voelde / dacht ik? _____

Wie werd geraakt? _____

Wat kan ik doen om het te herstellen? _____

Wat heb ik de volgende keer nodig? _____

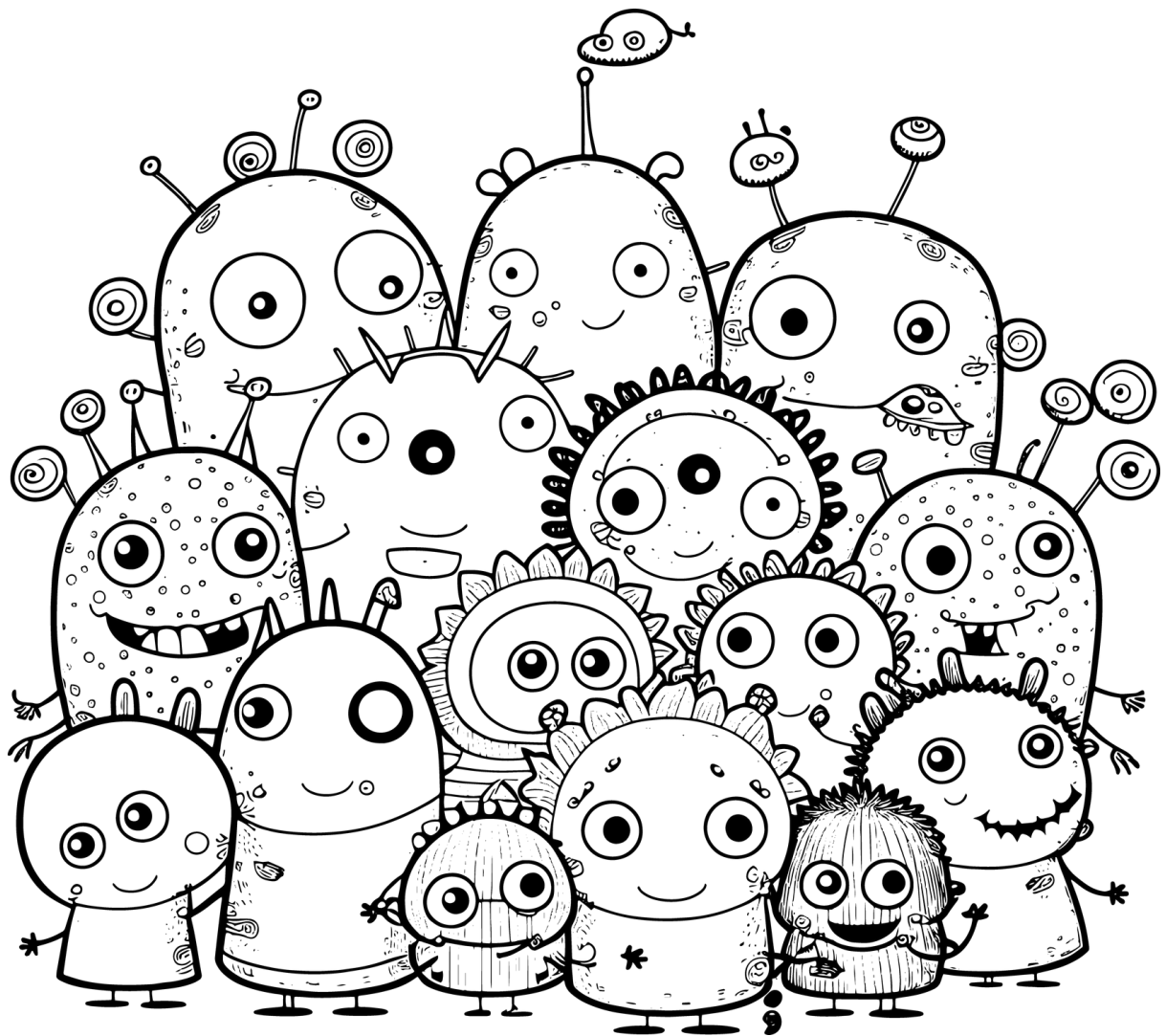
Tekening / extra ruimte:

13. Kleurplaten

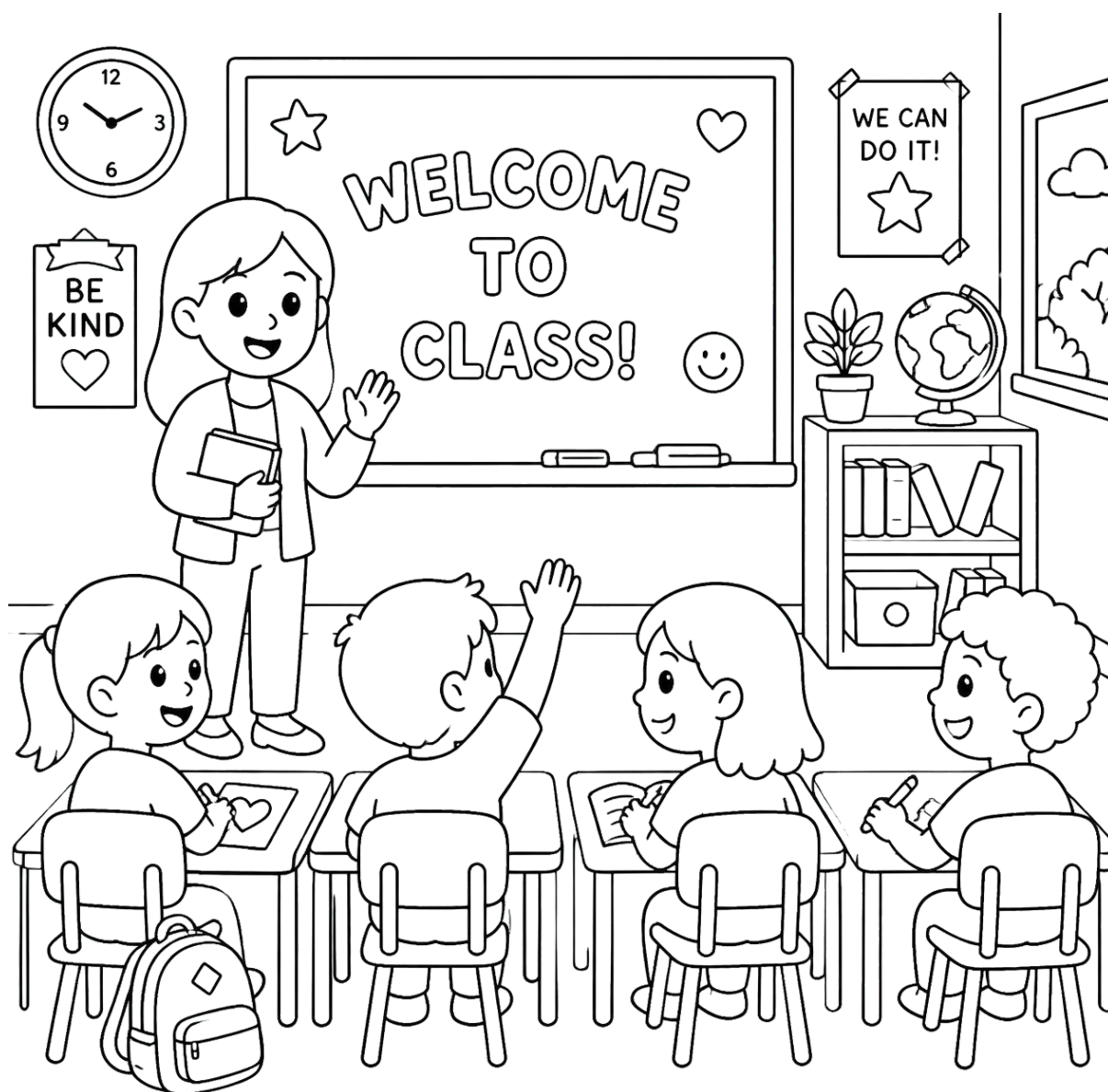
Samen zijn we een groep

Een gouden start

Onze klas

14. Compleet vijfwekenplan

Week 1: Welkom, namen, routines, korte spellen, de klas verkennen — Focus: Veiligheid en voorspelbaarheid

Week 2: Maatjes wisselen, talenten, samenwerken — Focus: Contacten verbreden

Week 3: Groepswaarden, afspraken, complimenten — Focus: Samen verantwoordelijkheid nemen

Week 4: Conflicten oefenen, rollen wisselen, inclusieve opdrachten — Focus: Sociale vaardigheden

Week 5: Terugblik, groepsdoel, successen vieren — Focus: De groep verstevigen

15. Observatiechecklist

- ☐ Kent het kind meerdere namen?
- ☐ Doet het kind mee aan gezamenlijke activiteiten?
- ☐ Heeft het kind contact met verschillende klasgenoten?
- ☐ Durft het kind hulp te vragen?
- ☐ Kent het kind de routines?
- ☐ Kan het kind samenwerken?
- ☐ Zijn er kinderen die structureel alleen staan?
- ☐ Welke rol neemt het kind vaak in?
- ☐ Welke positieve ontwikkeling zie ik?
- ☐ Wat heeft deze groep volgende week nodig?

Reflectie van de leerkracht

Extra: gouden momenten

Noteer kleine succesmomenten die je wilt onthouden of verder wilt versterken.

Tot slot

Een sterke groep ontstaat niet door één perfecte activiteit, maar door dagelijks te investeren in relatie, duidelijkheid, veiligheid en gedeelde ervaringen.

“Een kind hoeft niet eerst perfect mee te doen om erbij te horen. Eerst hoort het erbij; daarna kan het groeien.”

De Gouden Weken • Uitgebreid werkboek

